

14.31 Nahima Lanjri (cd&v): Mijnheer de minister, collega's, we staan vandaag voor een bijzonder moment, want we stemmen straks – dat kan waarschijnlijk heel laat worden – over een grote pensioenhervorming, dé grote pensioenhervorming van deze legislatuur. Het gaat om een hervorming die lang werd voorbereid, die uitgebreid werd besproken in de schoot van de regering, waarover overleg is gepleegd met het middenveld en waaraan inderdaad al negen keer aanpassingen zijn gebeurd, zoals hier straks werd gezegd. De hervorming werd de voorbije maanden bovendien intensief besproken in het Parlement, in de commissie voor Sociale Zaken.

Collega's, is dit een gemakkelijke hervorming? Nee, dit is geen gemakkelijke hervorming, want pensioenen raken mensen. Het gaat over hun toekomst, hun zekerheid en hun portemonnee. Veel mensen vragen zich af of ze straks nog een pensioen krijgen waarmee ze hun oude dag kunnen betalen. Kunnen ze vroeger stoppen omdat het werk te zwaar wordt of omdat ze een zwaar beroep uitoefenen? Wat mogen ze verwachten?

Die bezorgdheid is reëel en begrijpelijk. Mensen die een leven lang hard hebben gewerkt, willen weten waar ze aan toe zijn. Ze willen niet plots te horen krijgen dat ze nog jarenlang langer zullen moeten werken. Dat bleek trouwens ook uit een recent onderzoek van Acerta. Dat onderzoek ging over werken tot aan de wettelijke pensioenleeftijd. Mensen zijn wel bereid om eventueel enkele maanden langer te werken, maar wanneer je vlak voor je pensioen staat en dan te horen krijgt dat je nog jarenlang zult moeten werken, dan sta je daar niet voor te springen. Dat is begrijpelijk. Veel mensen hebben immers ook al plannen. Ze willen bijvoorbeeld meer tijd besteden aan de zorg voor een ziek familielid, iets doen waarvan ze altijd hebben gedroomd maar waarvoor ze nooit tijd hadden, of zich engageren in vrijwilligerswerk.

Die verhalen bereiken ons, ook mij. We lezen ze in de pers, zoals het verhaal van Ann Donné, medewerker bij Samenlevingsopbouw. Zij staat vlak voor haar pensioen en vraagt zich af – daarover bestaat voor haar nog geen duidelijkheid – of ze nu kan vertrekken zoals gepland, dan wel of ze nog maanden of misschien langer zal moeten doorwerken. Die onzekerheid knaagt aan haar.

Dat geldt evenzeer voor de bakker of de winkelbediende die ons elke dag vriendelijk

bedient, voor het poetspersoneel, voor de bouwvakker die in weer en wind aan onze wegen werkt, of voor de verpleegkundige die dag en nacht klaarstaat om voor ons te zorgen. Ook jonge mensen die aan het begin van hun carrière staan vragen zich af of het wel zin heeft dat ze bijdragen aan die sociale zekerheid en of er straks voor hen nog wel een pensioen zal zijn.

Dit is inderdaad geen eenvoudige hervorming. Net omdat het geen eenvoudige hervorming is, is er de nodige tijd voor genomen. De invoering van heel wat maatregelen is zelfs met een jaar uitgesteld. Eerst was voorzien dat die vanaf 1 januari 2026 zouden ingaan. Er is echter gekozen voor uitstel, omdat werd gezegd dat het beter was om alles grondig voor te bereiden. Dat is ook gebeurd. In de loop van het hele proces zijn heel wat bijstellingen doorgevoerd, evenals heel wat overgangsmatregelen en sociale correcties. We zijn tevreden dat, mede dankzij cd&v, een aantal cruciale sociale correcties werden doorgevoerd.

We stellen ook vast dat deze hervorming een aantal elementen bevat die voor cd&v van groot belang zijn om ons pensioensysteem toekomstbestendig te maken. Het gaat dus niet alleen om de pensioenen van vandaag, maar ook om die van morgen en overmorgen te kunnen betalen. Ik zal zo dadelijk ingaan op die vier elementen; dat zijn elementen die cd&v in haar verkiezingsprogramma had opgenomen en waarvoor we trouwens heel wat voorstellen hadden uitgewerkt. Die voorstellen hebben we ook op de onderhandelingstafel gelegd. Gelukkig zien we die nu voor een groot stuk vertaald in deze pensioenhervorming.

Wat zijn die vier elementen?

Ten eerste garanderen we iedereen een pensioen en de zekerheid dat er ook in de toekomst een pensioen zal zijn, door in te zetten op de budgettaire duurzaamheid van onze overheidsfinanciën.

We weten dat de kostprijs van de sociale zekerheid in de toekomst zal toenemen, dat is logisch. De pensioenen maken daar een groot deel van uit. Het gaat om meer dan 70 miljard euro. Omdat we langer leven, is het logisch dat we ook meer middelen nodig zullen hebben voor die pensioenen. Dankzij deze bijstellingen zal echter toch een derde minder nodig zijn dan aanvankelijk werd berekend. Zonder die bijstellingen zouden de meerkosten een pak hoger zijn geweest.

Ten tweede garanderen we mensen dat ze nog

altijd de regie kunnen houden over hun loopbaan en hun leven. Uiteraard is het mogelijk dat iedereen op de wettelijke pensioenleeftijd met pensioen gaat. Mensen kunnen ook vroeger vertrekken via vervroegd pensioen, of beslissen om later te vertrekken. Die mogelijkheden, die er vandaag zijn, blijven behouden. Via het bonus-malussysteem zorgen we er bovendien voor dat er meer vrijheid is om die keuzes te maken, uiteraard met de consequenties die daaraan verbonden zijn.

Dankzij de nieuwe toegangspoort – dat is toch een nieuwe maatregel – wordt het ook mogelijk voor mensen die vroeg zijn beginnen te werken, bijvoorbeeld op hun 17e of 18e, om vanaf 60 of 61 jaar met vervroegd pensioen te gaan. Dat is niet meer dan logisch. Iemand die op zijn 17e als bouwvakker begon, moet ook op zijn 60e of 61e kunnen vertrekken, terwijl een informaticus of jurist die pas op zijn 24e begint te werken effectief iets langer zal moeten doorwerken. Op die manier wordt de band tussen werken en het moment van pensionering zeker versterkt.

Ten derde garanderen we solidariteit. Solidariteit met wie pech heeft in het leven. Dat kan ons allemaal overkomen, het is niet altijd zo ver weg. Ook in dit halfroend zijn er al mensen geweest die ziek zijn geworden of geconfronteerd werden met kanker. Als je door kanker tijdelijk of misschien zelfs definitief niet kunt werken, of door een arbeidsongeval niet kunt werken, dan moeten die periodes van ziekte en invaliditeit uiteraard blijven meetellen voor het pensioen.

Dat betekent ook dat die mensen evengoed de mogelijkheid moeten hebben om vervroegd met pensioen te gaan, en dat maken we ook mogelijk. Wie voldoet aan de voorwaarden van het klassieke systeem van vervroegd pensioen – dus na 42 loopbaan jaren met minstens 156 dagen, waarvan 35 jaren als gewerkte of gelijkgestelde dagen – kan ook zonder malus met vervroegd pensioen gaan. Mensen zullen in de toekomst die keuzes kunnen maken en hun leven of loopbaan zo kunnen plannen dat ze vervroegd met pensioen kunnen gaan.

Ook voor wie zorgverlof heeft opgenomen en dus zijn loopbaan heeft onderbroken om voor de kinderen of voor een ziek familielid te zorgen, voorzien we een sociale correctie. Die periodes tellen ook mee voor het pensioen. Ook dat is iets waarop we met cd&v als gezinspartij echt hebben gewogen.

We vinden het niet meer dan logisch dat die periodes meetellen, maar in het begin zaten al die

periodes nog niet in de hervorming vervat. Dat is inderdaad het gevolg van de druk vanuit het middenveld, maar ook van de inspanningen van verschillende partijen, waaronder onze fractie, waardoor dat is rechtgezet. Hetzelfde geldt voor de legerdienst, die nu ook meetelt voor de groep mensen die vervroegd met pensioen gaat, na een carrière waarin ze heel vroeg zijn begonnen te werken.

Ook het eerste loopbaanjaar blijft meetellen wanneer men aan minstens 104 dagen komt. Dat is niet meer dan rechtvaardig, want onze studenten studeren pas af in juli, sommigen in september. Zij hebben dus niet de mogelijkheid om meer dagen te werken. Voor hen telt het eerste loopbaanjaar volledig mee van zodra zij 104 dagen gewerkt hebben. Dat is ook heel belangrijk.

Mevrouw Bertrand zei daarstraks dat als men een dag naar de dierenarts moet en men halftijds werkt, dat jaar dan niet meetelt. Ook daar heeft cd&v op gewogen. We hebben gevraagd om toch in een korfje met pechdagen of reservedagen te voorzien, zodat de jaren waarin men er net onder zit toch meetellen en men kan compenseren met de jaren waarin men wat meer heeft of door sowieso een aantal reservedagen te geven. Het zijn er vijf geworden. Dat is inderdaad niet veel, maar het is alvast een buffer. Daarmee kan men eventueel eens naar de dierenarts of naar de begrafenis van een buurman gaan. Dat is vooral van belang voor mensen die halftijds werken. Voor andere mensen vormt dat eigenlijk geen probleem.

Periodes van zorg, van ziekte en invaliditeit tellen mee voor het pensioen. Dat geldt ook voor tijdelijke werkloosheid, want ik heb nog niet vermeld dat dit ook telt voor wie geconfronteerd wordt met tijdelijke werkloosheid, bijvoorbeeld omdat het slecht weer is en men in de bouw niet kan werken. Ook die periodes tellen ook mee voor het pensioen. Hetzelfde geldt voor de legerdienst en dat korfje van pechdagen. Dat zijn stuk voor stuk maatregelen waarvoor we met cd&v hebben gevochten. We zijn heel blij dat we dat in deze hervorming hebben kunnen bereiken.

Ook tijdens de tweede lezing – het zijn lange debatten geweest – zijn een aantal sociale correcties doorgevoerd waarvoor we gepleit hebben.

Een eerste kwestie betreft de wisselende uurroosters, zoals daarnet al aangehaald. Heel wat mensen werken bijvoorbeeld halftijds in de zorg of in de schoonmaak en hebben atypische shiften waarbij ze het ene jaar net wat minder werken en

het andere jaar net wat meer. Ook voor die groep is er nu een oplossing, waardoor met die atypische shiften rekening wordt gehouden. De periodes waarin mensen werken met een halftijds contract met de atypische shiften waarin ze nu eenmaal werken en waarvoor ze niet gekozen hebben, zullen over de jaren heen toch worden meegerekend. Dat is dus echt een belangrijke sociale correctie, iets waarover ik de minister al tijdens de bespreking van zijn beleidsnota had aangesproken en waarvoor toen ook al een akkoord was om daar iets aan te doen. Ik ben heel blij dat de regering met een voorstel is gekomen om dat effectief te amenderen.

Tot slot, last but not least, we hebben de voorbije maanden ook een zware strijd gevoerd voor het geboorteverlof. Het geboorteverlof voor papa's en meemoeders, alsook ook voor adoptie- en pleegouders wanneer ze een kindje in het gezin onthalen, telde niet mee in het regime voor wie vervroegd met pensioen zou gaan. Het telde wel mee in de andere stelsels, maar niet daar.

Ik vond het niet meer dan logisch dat we dat aspect hebben kunnen amenderen. We hebben daar vanuit cd&v voor gepleit. We hebben gezegd dat we vooral niet, al is het misschien onbedoeld, het verkeerde signaal mogen geven dat de zorg door papa's er niet toe doet, omdat die zorgperiode niet meetelt voor het pensioen, terwijl moederschapsrust wel meetelt. Zo geeft men impliciet de boodschap dat moeders of vrouwen die zorg mogen opnemen, omdat die zorgperiode voor hun pensioen wel meetelt, terwijl dat voor mannen niet het geval is. Dat is natuurlijk een verkeerd signaal. Zeker wanneer we wijzen op een pensioenkloof die we willen wegwerken, moeten we ervoor zorgen dat zoveel mogelijk vrouwen de kans krijgen om actief te zijn en te blijven op de arbeidsmarkt. Men moet werken aan die mindset, die een eerlijkere verdeling vergt van de zorgtaken tussen mannen en vrouwen, of tussen twee partners, want het kan ook meouders aanbelangen. Het is logisch dat men ervoor zorgt dat geboorteverlof altijd meetelt, ongeacht het geslacht van de ouder en ongeacht of het over biologische ouders, adoptie- of pleegouders gaat. Ik ben heel blij dat we dat element hebben kunnen aanpassen en dat we het signaal kunnen geven dat zorgverlof, en in dit geval geboorteverlof, altijd meetelt. Ik wil de collega's daar ook voor bedanken.

Op die manier maken we de pensioenhervorming effectief genderneutraal en maken we geen onderscheid naargelang iemand al dan niet een biologische ouder is. We doen vooral wat nodig en

wat juist is. We zetten mensen ertoe aan om de zorgtaken tussen mannen en vrouwen of tussen partners eerlijker te verdelen.

We willen ook een oproep doen om in een tweede fase zeker ook ons familiekrediet goed te keuren. Ook ons familiekrediet, waarvoor we vanuit cd&v een concreet voorstel hebben uitgewerkt, draagt bij tot die eerlijke verdeling van zorgtaken. Het draagt ook bij tot het mogelijk maken van de combinatie van werk en gezin. Dat is daarnet ook aangehaald door collega's. Men moet in de mogelijkheid verkeren om een gezin te hebben en tegelijk te werken. Voor sommigen is dat voltijds, voor anderen vier vijfde, maar men moet dat mogelijk maken. Ons voorstel met betrekking tot familiekrediet zal daartoe bijdragen. Het ligt voor in het Parlement en intussen ook in de regering. We hopen dus dat daar snel werk van wordt gemaakt.

Ik kom bij een vierde en laatste element.

De **voorzitter**: Mevrouw Samyn mag u onderbreken vooraleer u uw vierde punt aansnijdt.

14.32 Ellen Samyn (VB): Het is belangrijk.

Mevrouw Lanjri, ik ben blij dat u bijvoorbeeld het familiekrediet aanhaalt. Dat is inderdaad een volgende fase, zoals u zelf aangeeft, of hopelijk een volgende fase. De eerste fase van de pensioenhervorming is voor ons immers veeleer een penalisierende hervorming met weinig positieve zaken. De gezinsdimensie moet nog komen. Het is allemaal zou, als en hopelijk. De wanneer-vraag wordt echter niet beantwoord.

U spreekt hier over het familiekrediet. Ik denk dan bijvoorbeeld ook aan de pensioensplit, waarvoor u graag reclame maakt. Een van mijn dada's is ook de meewerkende echtgenote. Dat punt is ook een belangrijk element. Mijn vraag is dus wanneer dat zal komen.

De regering treft nu immers maatregelen die ik penalisierende maatregelen en dus veeleer minder gunstige maatregelen noem. Wanneer komen echter de positieve maatregelen? Wanneer komt die gezinsdimensie? Daarop wachten wij immers.

14.33 Nahima Lanjri (cd&v): Mevrouw Samyn, u hebt gelijk dat die elementen nog moeten komen. Ik zal daar zo dadelijk op ingaan want het was gepland dat ik daarover zou spreken. Ik vind dat immers ook belangrijk. U weet ook dat ik daarvoor gevochten heb in de commissie, niet alleen tijdens de bespreking van de pensioenhervorming, maar ook al tijdens de bespreking van de beleidsnota. Ik

kom daar zo dadelijk op terug. Op dat ogenblik zal ik u ook de timing meegeven die mij is medegedeeld.

Een vierde en laatste element is dat wij ook inzetten op het maximaal harmoniseren van de verschillende pensioenstelsels, dus tussen ambtenaren, enerzijds, en werknemers en zelfstandigen, anderzijds. Niemand begrijpt immers dat die verschillen soms zo groot zijn en dat ook de pensioenbedragen enorm verschillen. Het gemiddelde pensioen van een ambtenaar is dubbel zo hoog als het pensioen van een gemiddelde werknemer. Er zijn zeker bepaalde redenen waarom sommige zaken op die manier zijn gegroeid. Er zijn ook verschillen. Dat klopt. Daar kom ik zo dadelijk op terug.

Wij pleiten dus ook voor een verdere harmonisering, ook omdat veel meer mensen gemengde carrières hebben. Een derde van de mensen heeft een gemengde carrière. Ze zijn misschien eerst zelfstandige, daarna ambtenaar of eerst ambtenaar en daarna werknemer. Die gemengde carrières bestaan.

De hervorming van het pensioen voor ambtenaren zal stapsgewijs gebeuren. Er wordt niet beweerd dat niemand dat zal voelen, maar dat zal heel geleidelijk worden doorgevoerd voor jonge ambtenaren die nu pas starten. Voor mensen die vlak voor hun pensioen staan, zijn er voldoende overgangmaatregelen voorzien.

Dan is er nog een thema dat voor cd&v heel belangrijk is en dat is de afschaffing van het medisch pensioen. Jaarlijks worden maar liefst 3.000 mensen op medisch pensioen gestuurd. Zieke ambtenaren die geen ziekte-dagen meer hebben en die men dan onherroepelijk met ziektepensioen stuurt. Zij hebben er niet voor gekozen om nooit meer opnieuw aan het werk te gaan. Dat zijn mensen die moeten rondkomen met een gemiddeld ziektepensioen van 1.500 euro, maar soms veel minder.

Zo is er het voorbeeld van Caroline, een leerkracht plastische opvoeding, met een latexallergie. Toen ze op haar dertigste moest stoppen met werken, bedroeg haar pensioentje 150 euro. Er werden geen of nauwelijks inspanningen gedaan om haar een andere job te geven binnen de administratie of bij een andere school. Dat is iets dat we al jaren geleden, in 2022, hebben aangekaart. Ik heb toen een resolutie ingediend, waarin ik ervoor pleitte om dat oubollig systeem af te schaffen en te vervangen door het systeem dat we ook kennen voor werknemers, namelijk een gewone ziekte- en

invaliditeitsuitkering.

Sommige mensen zullen we, wanneer ze na een bepaalde periode terug beter zijn, kunnen activeren richting werk. Voor anderen zal dat misschien niet lukken, maar dat is vandaag ook zo voor werknemers. Daar wordt nu eindelijk werk van gemaakt. Drie ministers zijn bevoegd en volgende week zullen we daarover trouwens ook de twee andere bevoegde ministers horen. We zijn blij dat dat voorstel er eindelijk door komt.

Tot slot, er zijn ook heel wat legitieme verwachtingen van ambtenaren, ambtenaren die bijvoorbeeld dit jaar met pensioen konden gaan, maar die toch beslisten om verder te werken. Zij werden geconfronteerd met het feit dat ze verderwerken en het pensioen anders wordt berekend, waardoor ze nu plots minder pensioen krijgen. Dat was natuurlijk niet de bedoeling. We zijn blij dat dat wordt rechtgezet en dat mensen dus geen lager pensioen krijgen als ze beslissen om verder te werken.

Mijnheer de minister, we zijn al meer dan een jaar aan het discussiëren en debatteren over deze pensioenhervorming. Dat is een lange periode, maar op zich een begrijpelijke periode. Het is goed dat we die tijd genomen hebben, omdat het echt over een belangrijke hervorming gaat. Zoals mevrouw Samyn zei, dit is nog geen eindpunt. Er komt nog een tweede fase van de pensioenhervorming aan. De komende maanden zal daaraan gewerkt moeten worden.

Ik wil u in de eerste plaats oproepen om alvast werk te maken van een goede communicatie, want alles staat of valt met goede communicatie. Mensen zijn bezorgd. Mensen hebben allerlei zaken gehoord die misschien niet kloppen of maar half kloppen. Goede communicatie is dus belangrijk. MyPension moet zo snel mogelijk opnieuw operationeel worden, zodat iedereen kan zien waar men aan toe is.

Ik roep u ook op om werk te maken van die werktellers op MyPension, zodat mensen kunnen zien welke dagen meetellen. Dagen die men gewerkt heeft of die men genomen heeft om bijvoorbeeld voor een zieke moeder te zorgen, tellen mee. Daarstraks werd gezegd dat men slechts 6 maanden mantelzorgverlof heeft. Het ligt iets genuanceerder. Naast het mantelzorgverlof kan men ook nog één jaar verlof voor medische bijstand nemen via tijdskrediet. En er zijn nog andere thematische verlopen.

Gelukkig is er meer, maar voor sommigen is dat

inderdaad nog niet voldoende. Daarom moet er ook vanuit de regio's werk gemaakt worden van voldoende ondersteuning. Ik heb dat ook in de commissie gezegd. Het is een en-en-verhaal. Niet alles kan opgevangen worden door de pensioenen. Men zal er ook voor moeten zorgen dat mensen de kans krijgen om te werken en dat er voldoende opvangmogelijkheden zijn voor hun kinderen, maar ook voor hun zieke ouders en dat er voldoende hulp is. Daarnaast zijn ook stelsels nodig die het mogelijk maken om voor een ziek familielid te zorgen. Daaraan moeten we uiteraard verder sleutelen.

Mijnheer de minister, ik wil u ook oproepen om alvast werk te maken van die tweede hervormingsfase en nu al te starten met het uittekenen en voorbereiden ervan. U zei tijdens de bespreking van de beleidsnota dat die tweede fase er tegen het einde van het jaar zal zijn. Wij verwachten daarin ook een aantal belangrijke maatregelen, onder meer rond de gezinsdimensie en de genderdimensie. We weten immers dat er vandaag nog altijd een pensioenkloof is, dat zijn cijfers van de Federale Pensioendienst.

Die pensioenkloof tussen mannen en vrouwen was er vroeger, neemt nu wel wat af, maar blijft bestaan. We verwachten dat u dus nog maatregelen neemt om die te dichten. Wij hebben daarvoor een concreet wetsvoorstel, de pensioensplit, en ik roep u op, mijnheer de minister, daarin trouwens in de hoorzitting bijgetreden door de experts, om die niet vrijwillig en vrijblijvend te maken. Wij stellen een verplichte pensioensplit voor. Als men samen beslist dat de ene partner wat minder gaat werken, bijvoorbeeld om voor de kinderen te zorgen, dan is het logisch dat men de opgebouwde pensioenrechten verdeelt.

Professor Hendrickx heeft daar trouwens ook een goed voorstel voor. Als u niet naar mij wilt luisteren, luister dan naar professor Hendrickx. Neem die voorstellen ter hand. Laten we de verplichte pensioensplit uitwerken in de tweede fase.

Voorts kan de heer De Witte op zijn twee oren slapen: met de hervorming duwen wij de mensen niet in armoede. Daar zal cd&v over waken.

De **voorzitter**: Mevrouw Lanjri, u antwoordt hiermee op een niet-gestelde vraag.

14.34 Nahima Lanjri (cd&v): Ik heb de vraag daarover al tientallen keren gehoord.

De **voorzitter**: Er zijn hier al veel vragen voor de tiende keer gesteld, maar misschien verrast de

heer De Witte ons nog.

14.35 Kim De Witte (PVDA-PTB): Deze vraag is volgens mij nog niet gesteld, mijnheer de voorzitter, toch niet in het halfrond hier. Wat is het gevolg van de verplichte pensioensplit, die u wilt invoeren? Ik neem aan dat niet iedereen weet dat dat betekent. Het betekent dat het echtscheidingspensioen, dat nu een afgeleid recht is, verdwijnt. Wie gehuwd is en weinig of niet werkt, bouwt toch pensioenrechten op basis van het feit dat de partner veel werkt. Dat is een extra recht. Het gemiddelde echtscheidingspensioen bedraagt 178 euro. Met uw voorstel schaft u het echtscheidingspensioen af. Dat betekent, als wij de opbrengst uit de afschaffing van het gezinspensioen erbij rekenen, een besparing goed voor 104 miljoen euro. Zo vind ik het terug op de begrotingstabel van de regering. Hoe zal dat de betrokkenen helpen? Als de pensioenen in ons land gemiddeld hoog waren, bijvoorbeeld een pensioen voor de vrouw van 2.000 en een voor de man van 3.000 euro, dan spreekt het voor zich dat elk een pensioen van 2.500 euro ontvangt ten gevolge van de verplichte pensioensplit.

Het gemiddelde pensioen van een werknemer in ons land bedraagt echter maar 1.560 euro. In geval van scheiding van een koppel waarvan de man een pensioen van 1.800 euro heeft, en de vrouw een van 1.100 euro, zal de vrouw in het huidige systeem met het echtscheidingspensioen gemiddeld 178 euro extra krijgen. Met de invoering van de verplichte pensioensplit zal het totaalbedrag aan pensioenen in twee worden gesplitst, wat hun beider pensioen op 1.400 euro brengt, terwijl het echtscheidingspensioen wordt afgeschaft. Met uw maatregel helpt u niemand; die is niet meer of minder dan een besparingsoperatie.

U beweert dat de hervorming genderneutraal is. Mevrouw Lanjri, u moet wel wat serieus blijven, komaan. We verkeren vaak bij dezelfde middenveldorganisaties. Welnu, de grote vrouwenorganisatie. Femma, van Beweging.net is woest over de hervorming, want ze is niet genderneutraal. Vrouwen worden er namelijk veel harder door geraakt. Volgens u neemt de pensioenkloof ook af, maar Planbureau ziet net een grotere pensioenkloof door de hervorming; hij oordeelt dat de hervorming de pensioenkloof tussen mannen en vrouwen zal vergroten, in plaats van verkleinen, terwijl u met de afschaffing van het echtscheidingspensioen niemand tot hulp bent, maar in de eerste plaats bespaart.

14.36 Nahima Lanjri (cd&v): Mijnheer De Witte, hoeveel leden in het halfrond zijn getrouwd en

hoeveel wonen er samen? U bent goed op de hoogte van de cijfers. Welnu, het aantal personen dat ervoor kiest om te trouwen, houdt bijna gelijke tred met het aantal personen dat ervoor kiest om samen te wonen. Ik was trouwens zelf verbaasd over het grafiekje ter zake.

Welnu, uw voorstel sluit, ten eerste, alle mensen uit die misschien al jarenlang samenwonen en die ook hebben bijgedragen. Het echtscheidingspensioen kan immers alleen gebruikt worden door gehuwden. Ten tweede, ook de ambtenaren – in 2025 bedroeg het gemiddelde ambtenarenpensioen 3.589 euro bruto tegenover iets minder dan de helft daarvan voor het gemiddelde werknemerspensioen – ontvangen geen echtscheidingspensioen. Ik heb daar in het verleden al veel mails gekregen van ambtenaren die vroegen waarom dat dat voor hen niet mogelijk was.

Vergeet vooral de grote groep ongehuwden niet. Wij zijn een gezinspartij, maar wij willen het opnemen voor iedereen, getrouwd of niet getrouwd. Het gaat over een gezin waarin men samen verantwoordelijkheid neemt. Daarover gaat het.

Bovendien beperken wij helemaal niet de toepassing van de pensioensplit – u moet echt mijn wetsvoorstel lezen – tot situaties van echtscheiding. Neen, cd&v dringt aan op de invoering van de pensioensplit in alle omstandigheden. Ik geef u het voorbeeld van een vriendin. Naar verluidt zijn minister Jambon en eerste minister De Wever bekend met een gelijkaardige situatie. Karin heeft drie kinderen en was 15 jaar lang thuis om voor de kinderen te zorgen, waardoor ze nu, begrijpelijkerwijs, slechts een pensioen van 1.034 euro heeft. Dat is heel weinig. Haar echtgenoot is ambtenaar in het onderwijs en geniet een mooi pensioen van rond de 3.000 euro. Ze zijn gelukkig niet gescheiden – het heeft niet veel gescheeld, heeft ze mij gezegd. Welnu – en hier neem ik het echt even op voor de vrouwen –, het is toch niet plezant om, zelfs als men niet gescheiden is, als vrouw slechts op een pensioen van 1.000 euro te kunnen bogen, omdat men jarenlang voor de kinderen thuis heeft gezorgd en van de man de commentaar te horen dat men met het geld van de man, zijn pensioen, maar gaat shoppen? Dat is niet zijn pensioen. Dat is van allebei, want zij hebben beiden de keuze gemaakt dat zij voor de kinderen zou zorgen. Wij willen dus dat het totale pensioenbedrag over de twee wordt gedeeld. Dat is pas sociaal. Ik hoop wel dat u mij daarin steunt. U hebt me de studie van professor Hendrickx zelfs nog doorgestuurd,

waarvoor mijn dank.

De regering stelt in haar memorie van toelichting dat zij geen onderscheid wil tussen mannen en vrouwen en dat zij kiest voor een genderneutrale pensioenhervorming. Ik had daar moeite mee. Zo is het geboorteverlof pas echt genderneutraal als moeders moederschapsverlof en vaders vaderschapsverlof krijgen.

Het is pas echt genderneutraal als we ook aan papa's geboorteverlof geven. Ik heb evengoed gezegd dat er een pensioenkloof is, ik geef dat toe. Er is nog heel veel werk om die pensioenkloof te dichten. Ik roep de regering dus op om daar werk van te maken, onder meer via die pensioensplit, maar ook via andere maatregelen, waarop ik nu kom.

We moeten ervoor zorgen dat iedereen naast een goed wettelijk pensioen in de eerste pijler een tweede pijler krijgt. Vandaag is dat ongelijk verdeeld. Er zijn sectoren die dat niet hebben. Het verschil tussen mannen en vrouwen is ook bijzonder groot. U kent de cijfers ook. Vrouwen bouwen bijna niets op in hun tweede pijler, mannen wel. Dat verschil moeten we aanpakken. Ook dat zal ertoe bijdragen dat we die genderpensioenkloof voor een stuk kunnen dichten. Ik reken erop dat we daaraan zullen werken.

De sociale partners moeten ook meewerken aan de uitwerking van die tweede pijler. Mevrouw Samyn, ik hoop dat we binnenkort in de commissie die tweede fase kunnen bespreken. Dat zal in het najaar of tegen het einde van het jaar zijn. Dat tweede deel van de pensioenhervorming is immers evenzeer van belang.

14.37 Kim De Witte (PVDA-PTB): Mevrouw Lanjri, deze hervorming zal de pensioenkloof vergroten. Daarover bestaat geen discussie. Dat is een feit. De wet die u vanavond wilt goedkeuren, zal de kloof tussen mannen en vrouwen vergroten. Dat is pijnlijk, want bijna een op de twee vrouwen die nu met pensioen zijn, heeft een pensioen onder de armoedegrens. Een op de drie vrouwen die met pensioen vertrekken, heeft een pensioen onder de armoedegrens. De kloof zal groter worden. Mensen met de laagste pensioenen, voornamelijk vrouwen, zullen een lager pensioen krijgen. Dat is pijnlijk op alle vlakken.

U zegt dat u dat erg vindt. Ik geloof dat. U zegt een aantal maatregelen te willen nemen om dat te verminderen. Uw pensioensplit is echter ook een besparingsoperatie.

Jazeker, in uw eigen begrotingstabellen, niet die van mij, die van deze regering, staat bij het woord 'pensioensplit': opbrengst. Geen min, maar een opbrengst van meer dan 100 miljoen euro, voor de pensioensplit en de afschaffing, die drie dingen inzake het gezin.

Het is een besparingsoperatie. Mijn punt is niet dat ik u niet volg als u zegt dat het nuttig is om te bekijken hoe we ervoor zorgen dat partners die wettelijk samengewoond hebben hun pensioen kunnen splitten. Het kan ook gaan om mensen die vrijwillig, zelfs zonder wettelijke samenwoning wat mij betreft, afspreken om de opgebouwde rechten op naam van de ene onder elkaar te verdelen, omdat de andere heeft bijgedragen aan de opbouw ervan.

Dat is allemaal oké, maar wat u nu zult doen, is een recht afschaffen dat al bestaat in de werknemersregeling, waar de pensioenen veel lager zijn dan in de ambtenarenregeling. De grootste slachtoffers daarvan zijn de vrouwen, want negen van de tien mensen die een echtscheidingspensioen krijgen zijn vrouwen.

U verkoopt dat als een maatregel die deze mensen vooruit zal helpen, maar dat is niet waar. Die maatregel zal ervoor zorgen dat een reeks vrouwen die nu 178 euro extra krijgen, dat geld niet meer zullen krijgen. Ik vind dat pijnlijk.

14.38 Nahima Lanjri (cd&v): Ik meen dat ik hier niet moet herhalen wat ik daarnet gezegd heb. Een heleboel mensen zijn niet getrouwd, en hebben dat echtscheidingspensioen niet. Maar zelfs als men niet scheidt, vind ik, moet men de zaken correct verdelen thuis. Ik hoop dat dit ook voor u thuis geldt.

Trouwens, deze maatregelen moeten nog uitgewerkt worden. Daarom zeg ik nu al tegen de minister: hou daar rekening mee, ga ook voor de andere piste. Want dat is een belangrijke piste. Houd ook rekening met wat de experts gezegd hebben tijdens de hoorzitting. Zorg ook voor de tweede pensioenpijler, die een aanvulling op de eerste is, geen vervanging.

Tot slot, mijnheer de minister, hebt u me in de commissie al vaak horen pleiten voor de onthaalouders en de meewerkende echtgenotes. Ik doe dat vandaag opnieuw. Want het is niet omdat het over een kleine groep gaat dat het minder belangrijk is. Er zijn inderdaad heel veel onthaalouders, maar ook meewerkende echtgenotes, bijvoorbeeld mensen die in de landbouw gewerkt hebben voor 2003 – of voor

2005, toen het statuut van meewerkend echtgenoot verplicht werd – die toch niet vervroegd met pensioen kunnen.

Die hebben keihard gewerkt, bijvoorbeeld ook als onthaalouder. Zij sturen mails waarin ze zeggen dat ze 45 jaar of 46 jaar hebben gewerkt en toch niet met vervroegd pensioen kunnen gaan. Mijnheer de minister, ik vind dat we daar iets aan moeten doen. Hun vraag was niet om hun een bonus te geven, al hebt u dat wel voorzien. U hebt voorzien dat als die mensen langer doorwerken na de pensioenleeftijd, zij een bonus krijgen. Hun eerste bezorgdheid is niet dat ze langer willen werken, want zij kunnen gewoon niet langer werken. Sommigen hebben al 45 jaar lang kindjes getild en gewerkt. Ik vind dat we daar ook iets voor moeten doen.

In de vorige legislatuur hebben we op basis van een voorstel van cd&v, samen met de PS, die daar ook voor openstonden en er mee voor hebben gevochten, gezorgd voor een beter pensioen voor die onthaalouders en meewerkende echtgenotes. Nu moeten we er echt voor zorgen, mijnheer de minister, dat onthaalouders en meewerkende echtgenotes die niet meer kunnen werken en met vervroegd pensioen willen gaan, de jaren die ze gewerkt hebben maar die nog niet meetelden omdat er toen nog geen systeem voor bestond, wel kunnen laten valoriseren. Die mensen vragen trouwens zelfs niet dat u hun daarvoor een hoger pensioen geeft. Ze zeggen zelf dat ze met een kleiner pensioen kunnen leven, als ze maar met vervroegd pensioen kunnen gaan en niet tot 67 jaar moeten werken.

Tot daar, mijnheer de minister. Ik denk dat we lang gedebatteerd hebben. U hebt onze steun voor deze hervorming, maar tegelijkertijd wil ik u vragen om te blijven luisteren. Blijf luisteren, niet alleen naar experts, maar evengoed naar het middenveld, inderdaad ook naar het sociaal verzet, maar vooral naar mensen. Het gaat hier niet alleen over systemen of cijfers, het gaat over mensen. Een hervorming is maar zo sterk als de mate waarin ze wordt gedragen. Als een hervorming eerlijk en menselijk is, zal ze ook breed gedragen kunnen worden. We rekenen dus op u om het overleg met mensen, met experts, met het middenveld en ook met ons en het Parlement voort te zetten.

Wij kijken uiteraard ook uit naar de tweede fase.

De **voorzitter**: Mevrouw Samyn wil daar nog een vraagje aan vastknopen.

14.39 Ellen Samyn (VB): Mijnheer de voorzitter,

ik heb nog een korte opmerking.

Mevrouw Lanjri, u weet dat onze fractie ook heel sterk bekommerd is over de meewerkende echtgenotes en uiteraard ook de onthaalouders. Tijdens de vorige legislatuur heeft mevrouw Muylle ter zake ook mee de kar getrokken. Dat was toen nog onder de bevoegdheid van minister Clarinval die toen minister van Zelfstandigen was. Er is inderdaad een grote ongelijkheid ontstaan.

Ik begrijp nog altijd niet waarom dat toen niet is rechtgezet, want uiteindelijk ging het maar over een kleine groep. Wij hadden toen een amendement ingediend maar vandaag ligt er ook een amendement voor. Mevrouw Lanjri en leden van cd&v, u kunt dat gewoon mee ondersteunen. Dan is dat probleem meteen van de baan. Ik hoop dat het cordon sanitaire u daarbij geen parten speelt.

14.40 Nahima Lanjri (cd&v): Mevrouw Samyn, ik heb net aangegeven dat een hervorming maar goed is als ze ook breed wordt gedragen. Ook hier wil ik wijzen op de solidariteit tussen de fracties van de meerderheid. Wij zullen de hervorming loyaal mee goedkeuren. Dat hebben wij beloofd.

Wij zijn keitrots en keiblij dat al zoveel elementen die door ons zijn aangehaald, verbeterd zijn in de voorliggende pensioenhervorming. Wij zijn blij en dankbaar.

Nu is het aan de minister om de volgende fase uit te werken en aan de regering om daarover te debatteren met de sociale partners, het middenveld en de experts. Daarna zullen wij het debat hier verder kunnen voeren. Ik hoop dat wij op dat moment ook oplossingen vinden voor de meewerkende echtgenotes en de onthaalouders.